

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1017.

CHICAGO, ILL., 10. MARCA, (MARCH 10), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

CLANKI.

Politične stranke in kampanjski fondi.
Dohodek povprečne osebe v Z. D. je \$770.
Baldwin med angleškimi premogarji.
Profit in patriotizem.
C. E. Ruthenberg.
Socialistom vseh dežel.
Zborovanje soc. internacionale.
Izredni asesmenti v jugoslov. podpor. organizacijah.
Jeklarski trust in njegov načelnik.
Nekaj misli o naših podpornih organizacijah.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Razno iz Bridgeporta.
O priredbi kluba JSZ. v Barbertonu.

Iz San Francisca, Calif.

Pripravite se za konferenco JSZ. v Canonsburgu.

Bodoča konferenca JSZ. v vz. Ohiju.

"Pionir" in uspehi njegovih priredb.

Naprej za razširjenje "Proletarca".

Naša prvomajska številka (članek na platnicah).

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).

Naši odri:

"Zlatarjevo zlato" v Chicagu.

"Španska muha" v Johnstownu.

Vičipci.

H. S. Perušek v Clevelandu.

Razstava Peruškovih slik v Clevelandu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vsa leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$5.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2664.

NAŠA PRVOMAJSKA ŠTEVILKA.

PRVOMAJSKA številka "Proletarca" je ena največjih publikacij te vrste v delavskem svetu, ki izhajajo kot slavnostni spisi za Prvi maj, mednarodni delavski praznik. Kakor vsako leto, bomo tudi letos izdali prvomajsko številko Proletarca. Lanska je izšla na 84 straneh (platnice vključene), leto poprej pa na 76 straneh. Vse prejšnje so imele manjši obseg. Čimvečji list, toliko več je gradiva v njemu.

Cene in druge podrobnosti bodo sporočene v prihodnji številki. Ako bodo sodruzi enako aktivni pri nabiranju oglasov in naročnin kakor prošlo leto, in če bodo naročniki pokrili tisti del večjih izdatkov ki padejo nanje (prvomajsko številko Proletarca dobe vsi naročniki), smo uverjeni, da bo letošnja prvomajska štev. Proletarca izšla ne samo v obsegu kot lanska, ampak v večjem.

Klubi, ki žele imeti v tej številki svoje slike, naj jih pošljejo do konca prvega tedna v aprilu. Ako ima kdo kake fotografije, ki se nanašajo na prizore s shodov naših klubov, ali na priredbe naših klubov, naj jih pošljejo uredništvu, enako kake druge slike, ki bi bile primerne za priobčitev.

Sotrudnike prosimo, naj pošljejo svoje rokopise za prvomajsko številko ko hitro morejo.

Naše sotrudnike po naselbinah prosimo, naj zberejo, kjerkoli mogoče, podatke, ki bodo nudili čitateljem sliko o prosvetnih aktivnostih in prosvetnem delu sploh, kajti taka statistika bi bila nele potrebna, ampak tudi koristna. Vsebovati bi morala imena prosvetnih organizacij, opis njihovih aktivnosti, smeri ki jih zastopajo, in vse druge potrebne podatke.

Dobrodošli bodo za to številko vsi spisi informativnega značaja o življenju naših ljudi v tej ali oni naselbini.

Razun te vrste gradiva bo vsebovala prvomajska številka znanstvene članke, črtice, razne slike, pesmi itd.

Naročnina za posamezen izvod je 25c. Za večja naročila klubom in društvam popust.

Sodruzi, storite kolikor morete, da bo šla letošnja prvomajska številka med ljudstvo najmanj v deset tisoč izvodih.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1017.

CHICAGO, ILL., 10. MARCA, (MARCH 10), 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

POLITIČNE STRANKE IN KAMPANJSKI FONDI.

Nobena politična stranka, nobena organizacija in noben posameznik ne more podvzeti nikake velike kampanje, ako nima gmotnih sredstev.

V Zedinjenih državah obstoji takozvani dvostrankarski politični sistem. Ima ga tudi Anglija, četudi je sedaj, ko je poleg dveh večjih (konservativne in delavske) tudi liberalna več ali manj vplivna stranka. A slednja gineva in tako je politično življenje Anglije zopet razdeljeno v dve stranki: konservativno in delavsko, kakor je bilo pred leti v konservativno in liberalno.

A dvostrankarski sistem v tej deželi je v resnici enostrankarski, kajti demokratska in republikanska stranka sta eno. Obe sta kapitalistični, obe "za obrambo", obe nacionalistični in v "praktični politiki" eno telo. Razdvojeni sta le v volilnih bojih. Mojsterski politični "sistem"!

In ameriško ljudstvo je brez učinkovite ljudske stranke.

A volilni boji so vzlic temu ljuti. Ameriški kapitalizem dopušča, da najdejo strasti političnih bojev svoj izhod, in zato so ti boji enostavno kultivirani med republikansko in demokratsko stranko, in med "strujami" v eni kot drugi stranki. Ti boji imajo svoj izraz posebno pri primarnih volitvah. Kandidatje ene stranke se bore med seboj za nominacije. In ti boji se velikokrat jako živahni, a volilci, ki jih opazujejo, izgube pri tem vsako zanimanje za probleme in se polagoma navdušijo eni za tega drugi za onega kandidata. Denarja je v takih kampanjah na kupe. Stotine agitatorjev je vposljenih. Agitacijskih pamfletov, lično izdelanih, je toliko da z njimi takorekoč "poplavijo" volilce. Časopisje prinaša intervjuve, citira kaj je dejal na shodu ta, in kaj oni kandidat, hvali tega, in napada onega, priporoča, graja, prinaša slike itd. Radio je že tudi vposljen za agitacijske govore.

Kako naj v tem metežu dolarske agitacije prodre stranka, ki ima deset tisoč članov v vsi Uniji in v kampanjskem fondu v najboljšem slučaju le nekaj tisočakov!

Pred primarnimi volitvami l. 1920 so se za republikansko predsedniško nominacijo pote-

govali trije vodilni kandidatje, in v kampanji zanje je bilo potrošenih par milijonov dolarjev. Predsednikova plača znaša le \$75,000 na leto. Noben izmed njih ni dobil nominacije, ker so jo drug drugemu preprečili, in končno so se zedinili za Warren G. Hardinga, ki je ni niti malo pričakoval.

V boju za senatorsko nominacijo sta se prošlo leto na listi rep. stranke v Illinoisu potegovala Frank L. Smith in bivši, sedaj že pokojni senator McKinley. McKinleya so oglašali za reaktivnara in pristaša "stare garde", Smitha pa za "progresivca". Indorsirali so ga celo nekateri vodilni odborniki Illinoiske delavske federacije. McKinley je bil milijonar in je financiral svojo kampanjo v svojem interesu (ne za ljudske) sam, Smithu pa jo je financiral kapitalist Samuel Insull, in ne zastonj! Do tri sto tisoč dolarjev je dal Mr. Insull v prilog Smithove kampanje, in jasno je, da jih ni dal radi ljudskih interesov, ampak vsled svojih. Smith je dobil nominacijo in bil vzlic razkritjam ki so sledila po primarnih volitvah dne 2. novembra vseeno izvoljen v senat. Ljudem je menda ljubše, da jih "reprezentirajo" korupcionisti kot kdo drugi.

Isti Insull je v istem času dal \$25,000 v kampanjski fond demokratskega kandidata Brennana, ki se je potegoval za senatorsko nominacijo na listi demokratske stranke. Bil je brez protikandidata, zato se je Insullu zdelo, da \$25,000 zanj zadostuje. Kar je on hotel je to, da zmaga v vsakem slučaju NJEGOV kandidat, pa bil že demokrat ali republikanec. Insull ni edini, ki "liberalno" prispeva v kampanjske fonde. V vsaki večji državi je par sto kapitalistov, ki prispevajo od tisočaka, pa če treba, do milijona in več.

Ljudstvo pa se bije po voliščih, krega se o vrlinah in slabostih tega ali onega kandidata, in Insulli se smejejo.

Ni je sile, ne danes, ki bi mogla temu ljudstvu dopovedati, da ga varajo. Socialistična stranka ima premalo razširjeno časopisje in premalo gmotnih sredstev. Vse, kar dajo kapitalisti obema svojima strankama za agitacijo,

dobe nazaj indirektno. Vse kampanje namreč končno vendarle plačajo producenti, dasi se tega ne zavedajo. Prispevati v kampanjske fonde socialistične stranke se masa delavstva brani, in branijo se tega celo mnogi izmed tistih delavcev, ki bi že lahko razumeli, da ni drugega izhoda. Insulli ne podpirajo delavske stranke in njenih kandidatov. Torč je odvisno od delavcev, kje hočejo biti: V strankah ki jih kontrolirajo denarni interesi, ali v socialistični stranki, v kateri odloča članstvo in nihče drugi. In odvisno je od delavstva, ali hoče svojo stranko ter jo podpirati, ali pa podpirati stranke, v katerih odločujejo Insulli. Sedaj podpirajo stranke kapitalizma, ampak ni vrag, da bi enkrat tudi ameriške delavce ne srečala pamet.

***

Profit in patriotizem.

V francoski zbornici je poslanec Paul Boncour predložil zakonski načrt, ki določa, da spada vsak francoski državljani, moški, ženske in otroci, in vsa francoska industrija in vsa francoska bogastva pod vojno obveznost. Predloga je vzbudila veliko senzacijo, in v industrialnih krogih veliko vznemirjenje.

Boncour je utemeljeval svoj načrt z vidika, da niso dolžni sodelovati v obrambi države samo tisti ki so v armadi, ampak vsi prebivalci in tudi vsak industrialec kot tak.

Boncourjev predlog je značilen v tem, da jemlje kapitalistom priliko do vojnih profitov, kajti njegova določba jih odpravlja. "Čemu naj pustimo umirati tisočem, in milijonom trpeti glad ter druge nepravilike, medtem ko bi bogataši še bolj kupičili svoja bogastva z vojnimi profiti na račun ljudstva?" je dejal Boncour, predstavniki industrialcev pa so jezno mrmrali. "Ako je dolžnost moža iti v armade kadar ga dežela pozove, zakaj ne bi bila dolžnost industrialca obratovati svoja podjetja v interesu dežele?" je nadaljeval z vprašanji. Odgovarjal mu je razun drugih poslanec M. Nicolle, reakcionar in zagovornik profita, ki je naravnost dejal: "Če odpravite profit, ne bo produkcije." Zagovarjal je načelo, da imajo kapitalisti pravico do "primerne" profita tudi v vojnem času, in da se jim te pravice ne sme vzeti. Ker so ga motili socialistični poslanci z medklici, je jezno zavpil: "Brez profita ne bo produkcije!"

V nešteti slučajih so kapitalisti bodisi katerekoli dežele dokazali, da so patriotični samo tedaj ako se jim izplača. Tekom zadnje vojne so bili ameriški kapitalisti patriotični kot nihče drugi, in v svojem navdušenju so potegnili za seboj tudi maso, pri tem pa so brezsravno gojljufali vladno, zaveznike in kogar so mogli. Zlato je teklo v njihove blagajne iz vseh krajev sveta; vojaki so uživali sprijeno hrano, katero so jim "patriotje" prodali, nosili ničvredna obu-

vala, katera so prodali vladi za najboljša, letalci so se ubijali z aeroplani, za katere je dala vlada milijone, a so bili večinoma neporabni — če pa jim je kdo dejal da so patriotični ker se jim izplača, so ga dali aretirati radi "veleizdaje".

Boncourjeva predloga, ki jo je potem francoska zbornica sprejela skoro soglasno (reakcionarji so se z bali volilcev in si niso upali glasovati proti, komunisti pa so glasovali proti ker hočejo tudi v takih slučajih veljati za opozicijo), je vznemirila kapitalistične interese v vseh deželah. Kajti ves čas po svetovni vojni se množe zahteve, da mora biti kapital enakopraven prisilni vojni službi kakor so vojaki in delavci v industrijah. Čemu naj bi eni ugonobili zdravje, ali pa pustili življenja na bojiščih, drugi bi pa bogateli? Svet se bo počasi le spametoval, in če se spametuje toliko da bo odpravil profite, bi izginil glavni vzrok vojniam.

***

Baldwin med angleškimi premogarji.

Med delavci v Angliji in v Zed. državah je v marsičem razlika. Pokazala se je zopet dne 2. marca, ko je prišel med premogarje v Walesu ministerski predsednik Baldwin s svojo soprogo, da jim izreče sožalje nad žrtvami, ki so izgubile življenje v eksploziji dan poprej. Dvainpetdeset premogarjev je bilo ubitih.

Razlika med to deželo in Anglijo je, da tu ne gre v takih slučajih noben član kabineta med premogarje in nihče v vladnih krogih jim ne izreka sožalja. V Angliji je šel mednje ministerski predsednik sam, a dobil je tako hladno sprejem, da mu je bilo najbrž žal, ker je podvzel to pot. Namesto pozdravov so leteli nanj klici, da naj poskusi delati v jami, in videl bo, kako trpe premogarji v Angliji. Bil je sprejet kot predstavnik režima, ki je delavskim interesom sovražen. In čimdalj je bil med njimi, toliko bolj neprijetno je bilo zanj, kajti v razjarjeni množici, ki je imela svoje ljudi zakopane v rovih in videla tukaj človeka, ki ji ni hotel pomagati kolikor bi lahko v času zadnje stavke, je tlelo in bila bi nanj navalila fizično, če bi jo ne pomirili preudarnejši rudarji. Njegovega sožalja premogarji niso sprejeli, in Baldwin se je odpeljal ves blede. Njegova soproga, ki ni računala na tak neprijazen sprejem, ni mogla skriti strahu.

Eksplozije v premogovnikih v Angliji niso niti od daleč tako pogoste kakor tukaj. In izgleda, da cenijo življenja premogarjev tam nekoliko več kakor tukaj.

Če bi prišel v kraj kjer se dogodi eksplozija in ubije do petdeset premogarjev, Coolidgev odposlanec, da bi izrekel svoje sožalje vdovam

si sirotam ter premogarjem v splošnem, bi ga sprejeli tako lepo kot bi ga ne sprejeli delavci nikjer drugje na svetu. Kajti ameriško delavstvo je naučeno spoštovati člane vlade, pa četudi mu je znano, da zastopajo interese, ki so delavskim ne samo nasprotni ampak sovražni.

***

Dohodek povprečne osebe v Zedinjenih državah l. 1926 je bil \$770.

V letu 1926 je prišlo na vsako osebo v tej deželi, od novorojenca do betežnega starca, \$770 dohodkov, kar je tretjino več kot l. 1921. Družina petih oseb bi na podlagi te statistike imela \$3,850 letnih dohodkov. — Tekoči dohodki "ameriškega ljudstva so se pomnožili od \$62,736,000,000 kolikor so znašali l. 1921 na \$89,692,000,000 v letu 1926. To so številke vladnega statističnega biroja. Ravno tako prihaja iz vladnih virov statistično poročilo, da je znašala v pretklem letu plača povprečnega ameriškega delavca \$27 na teden. Premogarji iz polj mehkega premoga niso bili vključeni, ker bi bila potem povprečna tedenska plača še nižja.

Bogatstvo Zedinjenih držav narašča, o tem ni spora. Tudi prosperiteta narašča. Ampak resnica ostane, da se bogastvo te dežele bolj in bolj koncentrira v rokah male skupine, ki gospodari nad usodo milijonov. In če je takozvani srednji razred danes gospodarsko razmeroma dobrostoječ, bo sprevidel v prvi večji ekonomski krizi, da ni nič drugega kakor agent velekapitala. Njegova gospodarska struktura bo zrušena v vsaki večji krizi tekom prvih par tednov, in tedaj bomo razdeljeni na proletariat in na velekapitaliste. Ampak sedaj ni krize v takem obsegu. Čemu bi se torej brigali za stvari, ki pridejo — če pridejo — šele čez leto ali dve!

Morda res ni na mestu, — ampak čemu šele potem, kadar teče ljudem voda že v grlo, zahtevati od socialistov, da naj "kaj naredo"?

***

Jeklarski trust in njegov načelnik.

"Sodnik" (bil je nekoč) Elbert H. Gary je dopolnil osemdeseto leto. Gary je predsednik največje privatne korporacije na svetu — ameriškega jeklarskega trusta, katerega oficialno ime je United States Steel corporation.

Ko je "sodnik" Gary obhajal svoj osemdeseti rojstni dan, je ob enem razglasil, da dobe delničarji te gigantske korporacije 40% dividende. To je mnogo, izredno mnogo.

Povprečna plača delavcev v jeklarski industriji ne znaša niti 27 dolarjev na teden, kajti toliko znaša plača povprečnega ameriškega delavca. Gary je star 80 let, in ko so ga vprašali, kaj je napačnega z družbo, je dejal, da se ljudstvo premalo zanima za nauke svetega pisma.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Rudarji so se smejali in ju dražili.

— Ali te ni sram, Žindra? Žindra, figavec!

Naenkrat se je ta z močnim sunkom oprostil njenih rok. Priletel je s hrbtom v sod, kjer se je naglo zravnal in zagnal kozarec proti ženi. Neža se je nagnila v stran in kozarec se je razbil ob nasprotni steni. Potem pa se je mož hipoma zaletel vanjo. Nji je spodrsnelo na mokrih kamenitih tleh in padla je v veliko lužo razlitega vina. Še predno se je mogla dvigniti, se je vrgel nanjo, ki je ležala na hrbtu, pokleknil s kolena na njen trebuh, da je zastokala od bolečin, potem pa jo je bil s pestjo po obrazu, po prsih — kamor je padlo. Z rokami si je zakrivala obraz on pa je s hripavim glasom grčal:

— Prokleta crka, prokleta crka . . .

Od nekod je prišel star rudar in ga je pahnil z nje. Molče se je dvignila uboga, z rokavi si je brisala kri z obraza in je šla. Tudi fantje so molčali. Nekam tesno jim je bilo, za trda srca jih je grabilo . . . Pustili so Žindro v kleti in so odšli. Pijanec pa je vpil za njimi:

— Cigani! Z njo držite! Ha, mevže!

Po cesti so korakale vojaške patrolje. V zraku so vreščale vrane in se spuščale na smetišča rudarskih naselbin.

VII.

Ko se je pripeljala Helena domov, je odšla v zasebno pisarno svojega moža, ki je bila v pritličju. Bila je prazna. V sedla se je za pisalni stroj in je s spretno naglico natipkala polno papirja. Potem jo je dala v prazno kuverto, ki jo je vzela iz omare in odhitela v prvo nadstropje. Karl von Rosenstein je nemirno hodil iz sobe v sobo. Skrbela ga je žalitev, ki jo je izrekel zdravniku. Bal se je in ni vedel pravzaprav zakaj. Mevža kakor je bil se je bal vsakega človeka, ki mu ni bil kos.

— Kako sem vendar mogel biti tako neroden, si je očital! Presneta reč!

Ko je zaslišal njene korake pred vrati, se je zagnal naprej in jo je jel spraševati.

— Kaj je rekel? Je oprostil?

— Je, je! se mu je nasmehnila Helena. Je že vse dobro.

Burno je objel svojo ženo in jo je skušal poljubiti. Helena pa ga je mirno odrinila od sebe in se je vsedla na stol.

— Ali več Karl, da nama preti smrt?

Ravnatelj je skočil za korak nazaj, v obraz je posivel in noge so se mu pričele tresti.

— Kaj . . . kaj — ? je izjecal iz sebe.

— Da, smrt! Predno boš sedel k večerji naju ne bo več med živimi.

Poten je postal. Izmučen se je zgrudil na stol in buljil v Heleno.

— Zarota, je važno pristavila. Beri! Dala mu je pismo, ki ga je natipkala v pisarni.

S tresočo roko je potegnil papir iz odprtega ovoja in ga razgrnil. Helena mu je ponudila kozarček konjaka, ki ga je hlastno popil. Potem je bral:

Gospodu ravnatelju

Karlu von Rosensteinu.

Podpisana tajna bojna organizacija rudarjev Vam naznanja, da Vas je obsodila na smrt. Pomilosti Vas samo v slučaju, če preprečite stavko in to na kakršen koli način. Dajemo Vam odlok do jutri popoldne. Če do četrte ure ne podpišete za rudarje ugodne pogodbe, Vas ne reši smrti ne orožništvo, ne vojaštvo, ne beg. Naši peklenski stroji delujejo precizno. Za vsak slučaj smo zastražili tudi vse izhode iz mesta s skrivnostnimi razstrelnimi pripravami, ki delujejo tudi na veliko daljavo.

Sklenjeno na seji tajne bojne organizacije rudarjev, dne 4. decembra 19...

Von Rosenstein se je spremenil v živega mrtvaka. Papir mu je padel iz rok in obupan je pogledal Heleno. Ta si je zakrila oči in je drhtela. Toda, ko je planil ravnatelj naenkrat k telefonu, ki je bil zvezan z vojaškim poveljstvom, je skočila pred njega in strahotno zakričala:

— Nazaj! Ali ne veš, da imajo zarotniki tudi lahko skriven vod od tvojega telefona in da lahko vse slišijo? V tem hipu že lahko zleti hiša v zrak. O, moj bog — Karl — o — o —

Preplašen je odskočil in se sesedel nazaj na stol. Helena je pokazala na ovoj.

— Poglej, ovoj ima tiskan naslov ravnateljstva. Zarotniki so torej v najožjih stikih z našimi uradniki?

Še bolj se je prestrašil. Ves v trepetu jo je vprašal tiho.

— Kje si dobila pismo?

— Ko sem prišla od zdravnika je ležalo v saneh. Voznik mi je zatrdil, da ni videl nobenega človeka. Lahko, da je tudi on tam...

Naenkrat mu je bilo jasno: Ni izhoda! Ali podpišen — ali pa smrt, — vrgel se je k blagajni in zavpil.

— Ne podpišem! Ne, tega ne, ne, ne! Grabil je skupčke bankovcev in dragocenosti in jih metal na mizo.

— Kaj počenjaš? ga je vprašala.

— Pobegnili bomo. Avto, avto!

— Izhodi so podminirani, je pripomnila Helena. Obrisal si je pot in zastokal.

— Torej smrt, Helena, smrt...

— Podpiši! Če me ljubiš, me ne boš pehal v

smrt zaradi drugih, je govorila s čudnim naglasom.

Strahovit boj je zadivjal v njem. Strah za življenje in čast! V kratkih sekundah si je predstavljajal vse posledice, ki bi nastale, če podpiše. Če ne podpiše? Toda že je udarila druga misel po prvi: Eksplozija, razmesarjeno truplo...

Pričel je divjati po sobi. Pogledal je skozi okno in se naenkrat udaril po čelu.

— Strela! Horwath mi bo pomagal, da se izmotam.

In še predno je stal pred telefonom je vpil:

— Halo, halo! Gospod Horwath...

Helena se je stresla. Zavedla se je v hipu, da mora poseči po novi zvijači, da prepreči ta razgovor. V tem hipu je eksplodirala v kamnolomu mina. Z glasnim krikom je skočila k možu in se ga oklenila.

— Karl, Karl, zarotniki, je strahotno zamrmrala.

Krčevito se je stresla in se oklepala moža, kateremu je šinila grozna misel skozi srce.

— Od strahu mi umre. Spreletelo ga je. Potegnil jo je k sebi in jo tolažil tudi sam ves prestrašen dasiravno so bile razstrelbe vsaki dan slišne.

— Karl, podpiši, znorim od strahu! Ah, ne umreti... Slišiš, Karl, Karl!

Peljal jo je naslanjač in jo miril. Zase pa ni našel tolažbe. Zopet je stopil k telefonu. Njen krik pa je bil še strahotnejši kakor prej.

— Ne od mene, Karl, ah... umrem... podpiši! Zdrsnila je na kolena v resnični onemoglosti. Ravnatelja je zapuščala sila premišljevanja in pokleknil je k nji obupno kličeč.

— Helena, Helena, podpišem! Čuješ — O, moj bog! Čuješ — podpišem, podpišem...

Trudno je uprla oči in se mu nasmehnila.

— Ah, da! Podpiši! Le podpiši!

Previdno jo je vzdignil v naslanjač. Nagnila je glavo na blazine in ga prijel za roko.

— Kaj ne, Karl, podpišeš? Ne boš me tiral v smrt?

— Ne, ne! ji je zatrjeval. Za vse na svetu ne. Toda, sklonil je glavo in se je zopet zamislil.

— Na kaj misliš, ga je vprašala ona.

— Preljuba, kaj poreče vrhovni svet — če podpišem? Če me odstavi — — — ?

— Tega ne bo storil. Že zaradi tvojih uglednih sorodnikov v Parizu! Sicer jim pa lahko pismo pokažeš.

— Prav imaš! Podpišem, naj se zgodi kakoli!

— Toda, Karl, kaj za to če te upokoje! Ali ne bi mogel živeti brez tega?

— Ni mi za tisto. Saj vendar veš ljuba, da imava veliko premoženje. Samo čast! Čast...

— O, pa saj ti boš že tako napravil, da bo

za vse dobro. Ti, ti, moj veliki strateg! Objela ga je.

— O, kako si ti lepa, moja draga, kako te ljubim, je vzklikal in jo je poljubil na belo kožo razgaljenega vratu.

Potem je pogledal na uro in se zavzel.

— Sedaj moram hiteti v pisarno. Ti pa, ljuba, ostani doma in se ne boj. Bodi mirna!

Ko je bil pri vratih, ga je poklicala nazaj. Bila je vsa spremenjena. Ostre črte so se ji usekale v obraz.

— Želiš? jo je vprašal mož.

— Sedi za hip, je velela radovednežu. Potem ga je vprašala s tako važnim povdarkom, da ga je zazebló.

— Karl, ali mi poveš vso resnico, če uganem tvoje misli?

Neprijetno mu je bilo to vprašanje. Vendar pa ga je radovednost tako pograbila, da je takoj odgovoril.

— Če ugaš pravo, ti potrdim!

— Dobro. — Ti si sedajle namenjen k Horwathu! Ali pa ga pokličeš v pisarno, zakaj brez njega si ne upaš ničesar napraviti — in tudi sedaj ga boš moledoval za svet. Dobro pa tudi vem, da si prepričan, da se bo on odločno upiral podpisati karkoli, kar bi bilo v korist rudarjem — in da ti že sedaj oklevaš kako bi se ognil obojega — podpisa in smrti! Ali je tako ali ni?

Presenečen je von Rosenstein sklonil glavo in se pričel rotiti.

— Ne, ne, predraga, kaj vendar misliš. Nikakor ne! Tebi se vendar ne bom lagal.

Toda kaj je bilo njemu za laž! Lakomnež, ki je ljubil z enako pohotnostjo lepo telo svoje žene, denar in življenje, je lagal, da reši vse to, saméga sebe in zločinsko vsebino svoje duše.

Helena, ki je poznala vso njegovo neumno bistrourmnost, je takoj spoznala laž. Zletela je v sosedno sobo, ki so jo imenovali zaradi orientalske opreme turško sobo, se zagnala k steni, na kateri so viseli starinski handžari in je odtrgala svetlo rezilo z žeblja.

— Lažeš! je zaklicala besno. Ah, tega ne prenesem! Obrnila je rezilo proti sebi in zamizala.

(*Dalje prihodnjilč.*)

***

Nemčija in Zedinjene države danes in včeraj.

Pred več kot desetimi leti je bil pretrgan kabel, ki je vezal to deželo z Nemčijo. Vzele so ga Anglija in druge zavezniške sile. Dne 3. marca je bil izročen prometu kabel, ki je zopet vzpostavil direktno brzojavno zvezo med Zedinjenimi državami in Nemčijo. Pozdravne kablograme sta izmenjala predsednik Hindenburg in predsednik Coolidge. Časi se menjajo.

Socialistom vseh dežel!

Nove vojne nevarnosti.

Imperialistična politika velesil je izzvala nove vojne nevarnosti v vseh delih sveta.

Imperialistične velesile, njim na čelu Anglija, pošiljajo vedno več vojnih ladij in čet na Kitajsko.

Vzlic opoziciji izvoljenih članov zakonodajne indijske skupščine, pošiljajo indijske vojake, potlačene proti potlačenim, na Kitajsko. Medtem, ko se je na drugi strani Anglija začela pogajati zaradi revizije neenakih pogodb, izbegavajo ostale velesile, prežeč na svoje prilike, vsak odgovor na zahteve kitajske revolucije. Mednarodni kapital podpira generale kitajske protirevolucije. Reakcionarne sile hočejo izrabiti kitajsko revolucijo kot povod za prekinitev diplomatskih odnošajev s sovjetsko Unijo. Civilna vojna na Kitajskem grozi z dogodki, ki utegnejo ogroziti svetovni mir.

Da se zaščiti življenje in trgovina tujcev na Kitajskem, ni treba nobenih armad in nobenega brodogva. Tujci bodo toliko bolj sigurni, kolikor hitreje preneha tuje tlačjenje izzivati mržnjo kitajskega naroda.

Za enakopravnost Kitajske.

Združite se zato, delavci, socialisti vseh dežel, vaš glas z glasom angleške delavske stranke, ki se bori za enakopravnost Kitajske v zboru samosvojih.

Podpirajte po svojih močeh nacionalno in demokratsko osvobodilno gibanje kitajskega naroda kot predpogoj za osvoboditev proletariata! Zahtevajte povsod:

Odpoklic tujih čet in vojnih ladij!

Neomejeno suverenost kitajskega naroda!

Ukinitev vseh neenakih pogodb!

Ukinitev koncesij in eksteritorialnih privilegijev!

Neodvisnost kitajskega carinskega in poštnege režima!

Ameriški imperializem v Meksiki.

Kakor na daljnem vzhodu, tako ogroža imperializem mir tudi v Ameriki. V Meksiki stremi delavska in kmečka vlada za tem, da osvobodí naravna bogastva dežele pred izkoriščanjem po tujih kapitalistih ter da razdeli zemljo med ljudsko maso. Amerikanski kapitalizem, ki je še véceraj deklamiral o pravici samoodločbe narodov, se protivi danes, hlepeč po meksikanskem petroleju, osvobodilni borbi meksikanskega naroda ter organizira zarotniška gibanja proti meksikanski delavski vladi. Istočasno posega z oboroženo silo v notranje boje srednjeameriških republik. Protestirajte, delavci, socialisti vseh dežel, skupno s socialističnimi in naprednimi silami Združenih držav proti ameriškemu imperializmu, ki hoče odkupiti svoje gospodstvo nad petrolejem z rekami krvi.

Zahtevajte povsod pravico samoodločbe za meksikanski narod!

Toda tudi v Evropi ogrožajo mir nove nevarnosti.

Italijanski fašizem.

Italijanski fašizem, ki je oropal italijanski proletariat vseh odpornih sredstev proti kapitalističnemu izkoriščanju, ki je najboljše može italijanske demokracije deloma pregnal v izgnanstvo, deloma pa pustil žalostno propadati v svojih deportacijskih krajih, in katerega teroristični režim daleč prekaša vse strahote predvojnega ruskega carizma, skuša potom nasilnih

zunanjih pridobitev opravičiti svoj nasilni režim v notranjosti.

Italijanski fašizem je pretvoril Albanijo v svojo kolonijo in skuša sedaj združiti pod svojim vodstvom Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo proti Jugoslaviji. Zadnje feudalne vlade Evrope, vlade albanskih begov, madžarskih magnatov, rumunskih bojarov, se zbirajo okoli italijanskega fašizma, ki stoji s svoje strani spet pod zaščito londonskih in njurjorskih bank. Jugoslavija se mrzlično oborožuje za obrambo. Na Balkanu grozi s ponovitvijo situacije, kakor je bila l. 1914!

Proti restavraciji Habsburžanov.

Pod varstvom angleške vlade in italijanskega fašizma je madžarska reakcija potlačila vse demokratične sile v deželi, briskirala razoroževalne določbe trianonske pogodbe in obenem predrzno prezrla vse, l. 1921 prevzete mednarodne obveznosti proti restavraciji Habsburgovcev. Sedaj ponuja italijanskemu fašizmu življenje in imetje madžarskega kmeta kot ceno za privolitev k restavraciji Habsburžanov! Zopetno ustoličenje Habsburžanov na Madžarskem bi postavilo madžarske bajonete v službo monarhistične protirevolucije v sosednih republikah in ogrožalo vse sosedne države Ogrske z nevarnostjo madžarske revanše in restavracijske vojne.

V očigled teh nevarnosti za mir in za svobodo ljudstev, je dolžnost delavcev in socialistov v vseh deželah, koncentrirati vse sile proti italijanskemu fašizmu in proti njegovim vazalom, proti reakciji v Madžarski, Rumuniji in Bolgarski.

Povdarjajte povsod zločine italijanskega fašizma!

Pobijajte politiko imperialističnih vlad, ki v interesu svojih kombinacij zdaj v Arabiji, zdaj v Abesiniji, in da pridobe italijansko vlado za svojo imperialistično politiko na Kitajskem, izdajajo demokracijo cedečo se krvi italijanskega proletariata, fašizmu, ki pripravlja nova krvopreliitja v celi južni Evropi.

Vztrajajte povsod na tem, da vlade v smislu obveznosti, ki jih je Madžarska prevzela l. 1921, ne smejo dovoliti restavracije Habsburžanov!

Zahtevajte, da naj demokratične vlade tirajo od Društva narodov energičen nastop proti tem novim vojnim nevarnostim.

Kuga fašizma.

Kot nalezljiva kuga se je razširil fašizem po Evropi. Dogodki v Litvanski kažejo na nevarnost. Te nevarnosti bodo za mlade države, ki leže med Nemčijo in Rusijo, po ponovno neuspehah poljsko-nemških trgovinskih pogajanjih še večje. Tudi v tem delu Evrope naraščajo nevarnosti za mir in za svobodo.

Protestirajte delavci, socialisti vseh dežel, proti belemu terorju v Litvanski. Združite vaše glasove z glasovi nemške socialne demokracije in poljskih socialistov za vzpostavitev mirovih gospodarskih in političnih odnošajev med Nemčijo in Poljsko!

Imperializem in fašizem, tesno združena, ogrožata vsepovsod svetovni mir. Borba za svobodo je združena z borbo za mir. Kot predbojevnik človeštva mora delavski razred izvojevati narodom svobodo, človeštvu pa mir!

Doli z vojnim oboroževanjem!

Doli s fašističnim nasilnim režimom!

Živel mednarodni socializem!

Pariz, 13. febr. 1927.

Eksekutiva socialistične delavske Internacionale.

Nekaj misli o naših podpor- nih organizacijah.

(Predaval Anton Garden na konferenci JSZ.
30. januarja v Warrenu, O.)

(Konec.)

Vprašanje bolniških skladov, oziroma bolniške podpore, je posebno za večje jugoslovanske podporne organizacije danes najvažnejše. Da so ti skladi prišli v dilemo, posebno oni za višje podpore, so odgovorni razni faktorji, ki so vsaki po svoje vplivali, da je prišlo do tega nezdravega stanja. Izmed sledečih so nekateri bolj in drugi manj važni:

1. *Staranje članstva.* V koliko je to krivo za tekoče izčerpavanje bolniških skladov, ne morem reči, ker nimam pri rokah nikakih zanesljivih statističnih podatkov. Predno bi mogli najti ključ do odgovora, bi morali imeti pred seboj statistiko, ki bi pojasnila, ali se povprečna starost povprečnega člana dviga ali manjša, ali je stabilna. Jako važen pripomoček bi bila k študiranju tega problema statistika o starosti bolnikov, kar bi pokazalo, ali so bolj podvrženi boleznim člani nižje ali višje starosti. Nedvomno, da so člani višje starosti bolj podvrženi gotovim boleznim kakor mlajši, toda v koliko — to nam je brez zanesljive statistike težko ugotoviti.

2. *Velike materialne ugodnosti.* Skoro vse slovenske podporne organizacije nudijo, sorazmerno s prispevki, velike podpore, in v tem oziru je SNPJ, na prvem mestu. Kolikor jaz poznam zavarovalniške sisteme raznih insurance kompanij in ameriških (angleških) bratskih organizacij, je ni nobene, ki bi dala toliko na vsak dolar vplačila kot naše organizacije, ne da bi pri tem še posebej govoril o SNPJ. Dr. Kern, ki ima brezdvomno precej veliko znanje na tem polju, je podal v svojem predavanju, ki ga je imel v Slov. nar. čitalnici v Clevelandu, slično mnenje. Iz tega sledi, da bo moralo članstvo v bolniške in druge izčrpane sklade plačevati ali večje prispevke, ali pa omejiti podporo.

3. *Visoka bolniška zavarovalnina.* Tu nastane vprašanje: Ali je za delavca priporočljivo, da je zavarovan za visoko bolniško podporo? Po mojem mnenju ne. Ako je član zavarovan v eni organizaciji za \$3 dnevne bolniške podpore, je to visoka zavarovalnina. Asesment zanjo je sorazmerno višji kot pa za primernejše zavarovalnine. In ako je več članov družine zavarovanih, je skupno mesečno breme v obliki asesmenta precej težko, posebno ako ga mora nositi zašlužek ene same osebe, kar je pravilo v tisočerihih slovenskih družinah. Nekateri plačujejo naravnost visoke vsote mesečno za člane svojih družin — od 10 do \$20 asesmenta mesečno. Naj bo član te kategorije še tako lojalen organizaciji, ali se mu ne bo prej ali slej pričela usiljevati misel, kako bi dobil "nekaj nazaj"? Če poznamo človeško naravo, moramo priznati, da je to resnica, neglede kak je rezultat. In to domnevanje nam potrjuje še dejstvo, da čim večja je zavarovalnina (dokazi: SNPJ., HBZ. in druge) tem večji so primankljaji v prizadetih skladih. Iz tega je sklepati, da visoke bolniške zavarovalnine niso v interesu naših organizacij, niti članstva v splošnem.

4. *Intenzivno naganjanje delavca v industriji.* To je nedvomno velik faktor, ki vpliva v večjim ali manjšim učinkom na zdravje povprečnega delavca. Člani jugoslovanskih podpornih organizacij so vposljeni

skoro izključno v industrijskih obratih in rudnikih. Strokovno so v pretežni večini neizurjeni. Opravljajo večinoma dela težakov ali pa posle, pri katerih je treba gotovo izurjenost, ki si jo pridobi v delavnici ali v rudniku, toda je vzlic temu nečloveško priganjan. So dela, ki v teku par desetletij izčrpajo tudi največjega korenjaka. Naših ljudi je veliko veliko prizadetih.

5. *Nizka plača in visoka podpora.* Tudi to je faktor, ki po svoje vpliva na bolniške sklade. Vlic velikanskemu vpitju, kako visoke so plače ameriškega delavstva, je resnica ta, da ta koncertni krik o visokosti plač in prosperiteti prav nič ne soglašja z zvoki realnega življenja večine ameriških delavcev. Koliko pa znaša plača navadnega delavca na uro? Ako prejema "navaden" neorganiziran delavec (in ti so v veliki večini) 50c na uro, je to že . . . — well, to že ni tako slabo! Tisti, ki prejemajo več, imajo več ali manj tehnične izurjenosti, ali pa delajo v obratih, v katerih je strokovna organizacija priznana. Če je član, ki je zavarovan za najvišjo bolniško podporo, in je vsled tega obremenjen z visokimi asesmenti, vposljen v obratu kjer prejema razmeroma nizko plačo, so tu vsi pogoji, ki ga vodijo v "bolezen". Zboli, in se "javi bolnim". Ne trdim, da je to največji vzrok za tekočo krizo v bolniških skladih SNPJ., HBZ. in tudi drugih naših organizacij. A priznati treba, da je to eden izmed ostalih vzrokov, ki so pripomogli do krize. Priznajmo: že marsikatera organizacija je imela dokazane slučaje, ko je član dobil precej več ako je bil bolan, kakor pa, če je bil zdrav in je delal za plačo. Takim se je izplačalo "biti bolan". Ako to pomeni "nelojalnost" ali simuliranje, tukaj ni tolikšne važnosti. Važno za članstvo pa je, da se nauči pravilno razumeti vse faktorje, ki vplivajo — eni več drugi manj — na tekoče izčrpavanje bolniških skladov.

6. *Slabo nadziranje bolnikov.* — V marsikakšnem slučaju je odvisno od društva samega, kako dolgo je član "oficielno" bolan. Ako vlada v društvu red in disciplina, ter pravilno pojmuje svoje odgovornosti do ostalega članstva, to je, do organizacije kot celote, tedaj se bo potrudilo varovati koristi celote. Če društvo pazi, da dobe podporo le bolniki, in če pazi, da se tistim ki simulirajo bolezen ne daje potuhe, tedaj so v takem društvu slučaji simulacije jako redki. Vzlic velikemu vpitju, da je v SNPJ. v veliki meri razpase-na simulacija (z namenom izkoriščati bolniške sklade), katere posledica je po mnenju ljudi ki to trdijo primanklaj v bolniških skladih, jaz vendarle ne verjamem, da je v SNPJ. tako zelo razširjena te vrste bolezen. Sempatam se gotovo dogajajo slučaji, ki se jih lahko prišteva med brezvestna simulanstva; ali teh je malo. Več resnice je, da so naše podporne organizacije zadeli razni prej naštetih faktorji. Poudarjati pa je potrebno med članstvom, da je prva naloga podporne organizacije, nuditi članu POMOČ V SILI. Pomoč ki jo delavec dobi v potrebi, je zanj resnična pomoč. In če se bolj oklenemo tega pravila, bo načelo bratske vzajemnosti dobilo večji zamah.

Današnji problem naših podpornih organizacij, med njimi SNPJ., torej je, kako stabilizirati bolniške sklade. V SNPJ. je mnogo članov mnenja, da če se ti skladi zopet razdele, bo "trick" rešitve dosežen. Žungliranje te vrste so v življenju naših podpornih organizacij nekako v modi. Razdeljevanja in združevanja skladov so podobna porokam in razporokam. Ponovna razporoka bolniških skladov SNPJ. bi po mojem mnenju niti za las ne izboljšala položaja. Če-

velj namreč žuli drugje, ne v razpodelbi ali združenju omenjenih skladov. Kot sem že dejal, je glavni primanklaj v tem, da ga organizacija, bila taka ali taka, ne more dati treth grošev za dvojajo (da rabim Zajcov izraz).

Kar je potrebno za rešitev tega problema je, sprijaznenje članstva z mislijo, da je treba sprejeti neizogibno revizijo obstoječe lestvice vplačevanja v bolniške sklade, oziroma revizijo sistema izplačevanja bolniških podpor. Važno pri tem je, da bodo spremembe bazirale na statistiki in ne na ugibanju. Ako se odgovorni faktorji poslužijo statistike, bodo lahko vse reforme bazirale na pravičnosti. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da naše podporne organizacije niso navadne insurance kompanije, katerih glavni cilj je reklama in PROFIT. Cilj naših jednot in zvez je PODPIRATI svoje člane v POTREBI. In pri tem morajo računati na število socialnih in ekonomskih faktorjev, kateri vplivajo neugodno — hočeš nočeš — na zdravje povprečnega člana. Problem naših podpornih organizacij je za naše delavsko ljudstvo socialni problem.

***

H. G. Perušek in razstava njegovih slik v Clevelandu.

Ko je slovenski Cleveland čital o razstavi slik H. G. Peruška v Chicagu, o zanimanju ki je vladalo zanjo, je postal radoveden in se je vprašal: Kdo neki je ta Perušek? Slovenski umetnik — dobro — ampak kako, kaj? Le tu pa tam ga kdo pozna. Ali je on sploh Slovenec? Je, če se prišteva Sodražčane med Slovence. Če se jih šteje med Ribničane, potem je seveda njihov. A govori jezik, ki ga tudi Slovenci lahko razumejo, rafinirani in drugačni. Star je šele 39 let. Izgleda umetnik tudi na zunaj. Če ga le pogledate, pa uganete takoj: Tole pa mora biti artist! Slikar Perušek ni bil ves čas samo slikar. Bil je v tvornicah, šumah in majnah. Je velik ljubitelj narave, kar pričajo njegove slike.

Dne 26. feb. je prišel v Cleveland. Naši radovednosti je bilo zadoščeno. In ogledali smo si ga kakor si ogledajo radovedni vaščanje reči ki jih niso videli še nikoli poprej. Imeli smo sejo, katere se je udeležil "cvet naroda". Razpoloženje je bilo ugodno in po začetnih znamenjih sodeč, je Perušek prišel med prijazne, gostoljubne sosede.

Razstava njegovih slik bo otvorjena v veliki dvorani Slov. nar. doma v torek 15. marca, zaključeno pa bo v soboto 26. marca. V nedeljo 20. marca bo v počast umetniku Perušku prirejen banket.

Do sto slik bo razstavljenih. "Kakšne so neki?" se vprašujemo. Eni pravijo, da so jih nekaj videli že v Chicagu. Navada je, da se stvari na razstavah lahko kupi. Tudi tukaj bomo imeli to priložnost. Kdor bo želel kako sliko in bi rad izvedel za ceno, naj brez skrbi vpraša dotičnega, ki bo imel to v oskrbi. Lepe slike so v kras vsakemu domu, vsaki pisarni, dvorani ali galeriji. In je prijetno če more človek reči: "Tole je originalna slika. Kupil sem jo na razstavi. Naslikal jo je naš rojak Perušek."

***

Ali veste, da z oglašanjem društvenih in klubovih priredb v Proletarcu pomagate listu gmotno in moralno? In ob enem pomagate priredbi.

Zborovanje socialistične internacionale v Parizu.

Seja eksekutive.

Eksekutiva socialistične internacionale je zborovala dva dni drugi teden februarja v Parizu. Tajništvo Internacionale je pozvalo na to zborovanje tri zastopnike kitajske socialne demokracije. V imenu kitajske socialistične stranke je podal sodrug Jan Kantao daljše najboljšega marksističnega duha prežeto poročilo o poteku kitajske revolucije. Zastopnika angleške delavske stranke, sodruga Cramp in Gillies in zastopnik angleške neodvisne delavske stranke, Fenne Brockwai, so nato poročali o velikopotezni akciji angleškega delavstva proti pošiljanju čet v Kino. Longuet je poročal o zadržanju francoske vlade, Abramovič o stališču sovjetske vlade k civilni vojni na Kitajskem.

O sporu med Združenimi državami in Meksiko je podal pismeno poročilo sodr. Hillquit iz New Yorka.

O fašistovskih intrigah na Balkanu in o vojni nevarnosti v južni Evropi so poročali sodrugi Topalovič (Jugoslavija), Modigliani (Italija) in Otto Bauer (Avstrija).

Po zaslišanju teh poročil je Internacionala sklenila izdati manifest na delavce vsega sveta, da jih pozove na boj proti grozečim vojnim nevarnostim. Za sestavo manifesta se je izvolila posebna komisija, v katero so bili poslani sodrugi Otto Bauer, Gillies, Longuet, Topalovič in Treves. Naslednji dan je bil manifest, z malimi izpremembami, ki jih je predlagala angleška delegacija, soglasno sprejet. Manifest objavljamo na drugem mestu.

Eksekutiva se je nato bavila z bojem proti fašizmu in reakcijo. Modigliani je poročal o položaju v Italiji, Kallnin o razmerah na Litvanskem, Vojnea o Rumuniji, Vezpalko o preganjanju Ukrajincev na Poljskem in v Rumuniji, Neizdalkowski o položaju na Poljskem, Abramovič, Suhomlinov, Zeretelli (Georgija) in Locker (Palestina) so opozarjali na strahovito preganjanje socialrevolucionarjev, socialistov in anarhistov v sovjetski Rusiji, preganjanje, ki še vedno traja.

Modigliani je vprašal, če bi se ne moglo koristno izrabiti upliv socialistov v Zvezi narodov za boj proti fašizmu in reakciji. De Brouckere (Belgija) je odsvetoval, ker smatra, da Zveza ne more še z uspehom intervenirati v notranjih razmerah druge velesile. Otto Bauer je bil mnenja, da delavska stranka, ki pride v veliki državi do moči, najde lahko vedno sredstva, intervenirati v korist potlačene proletariata. Ko je vladala v Angliji delavska stranka, je bilo gotovo mogoče vezati dovoljenje za najetje posojila Madžarski na gotove politične koncesije. Gilliers je opozarjal na nevarnosti take intervencijske politike. Eksekutiva je sklenila podvreči vprašanje intervencijske politike posebni temeljiti razpravi na eni prihodnjih sej.

Sklenila je nato resolucijo, v kateri protestira proti preganjanju socialistov in mučenju političnih žrtev tako v deželah reakcije, kakor tudi v sovjetski Rusiji. Izvolila se je tudi posebna komisija, ki bo preiskovala in zasledovala vse slučaje preganjanja in mučenja.

Sklenilo se je nadalje, pozvati vse socialistične stranke vseh dežel, da nabirajo znova prispevke za

Matteottijev fond, za kar naj se izrabi zlasti Prvi maj.

Neodvisna delavska stranka Anglije je predlagala, da naj Internacionala skupno s strokovno Internacionalo prouči možnost onih praktičnih sredstev, ki naj se vporabijo v slučaju nove vojne nevarnosti, da se ohrani mir. Tako n. pr. vprašanje generalnega štrajka v municijski industriji in v transportnih panogah. Sodr. Fritz Adler je predlagal, in temu predlogu se je pridružil tudi zastopnik imenovane neodvisne delavske stranke Brockway, da naj se predlog pošlje v izjavo vsem priključenim strankam, da se o njem izjavijo, nakar bo eksekutiva na prihodni svoji seji o predlogu definitivno sklepala.

Nato se je eksekutiva bavila z vprašanjem odnošajev med nemškim reakcionarnim in monarhističnim Reichswehrom in sovjetsko Rusijo ter z vprašanjem razorožitvene konference ter z drugimi taktičnimi vprašanji socialistične politike.

Končno se je razpravljalo tudi o predstoječi mednarodni gospodarski konferenci, o strokovnem gibanju v Italiji, o mednarodni ženski konferenci ter o sklicanju prihodnjega mednarodnega socialističnega kongresa. Sklenilo se je, da se naj kongres vrši 30. julija 1928 v Londonu.

***

Charles E. Ruthenberg.

Charles Emil Ruthenberg, tajnik komunistične Workers' Party, je umrl v Chicagu dne 2. marca na posledicah operacije na slepiču. Bil je star 45 let in vest o njegovi smrti je prišla nepričakovano.

Pokojni Ruthenberg je bil rojen 9. julija 1882 v Clevelandu, O. Njegove aktivnosti v socialistični stranki segajo do l. 1909, in od tedaj do 1919 je bil več ali manj vedno v ospredju clevelandske organizacije soc. stranke. Poslednja leta do razkola je bil njen tajnik. Znana prvomajska manifestacija v Clevelandu, ki se je končala s krvavim pobojem, je bila organizirana pod njegovim vodstvom. Oblasti so se odločile da jo preprečijo in so z oboroženo silo in nahujskano patriotsko drhaljo navalili na demonstrante. Od tedaj je delavsko politično gibanje v Clevelandu v znamenju brezmočnosti. Nagiba se na bolje, kar se socialistične stranke tiče, šele zadnji dve leti.

V času, ko sta se pojavila v vprašanju metod ruske revolucije v socialistični stranki dva krila, se je Ruthenberg pridružil ekstremnemu delu levega krila. Na prvi komunistični konvenciji l. 1919 v Chicagu sta bila on in Fraina vodilna duhova, medtem ko je John Reed, istotako pristaš levega krila, nadaljeval še s svojo taktiko "okupiranja socialistične stranke". Ker se mu to ni posrečilo, je njegova skupina delegatov zapustila konvencijo socialistične stranke in sklicala svojo konvencijo, katera je pričela zborovati par dni pozneje kakor Ruthenbergova. Na prvi je bila ustanovljena komunistična stranka, na drugi pa komunistična delavska. Obe sta se pričekali, dokler ni prišel iz urada tretje internacionale ukaz, da se morati združiti, Reed pa je medtem odpotoval v Rusijo, kjer je umrl. A v komunistične vrste v Ameriki to združenje ni prineslo miru. Boji med "frakcijami" so divjali in ruski posredovalci so si mnogo prizadevali, da pomirijo svoje napete tovariše v Ameriki.

Ruthenberg je bil večkrat aretiran in seznanili so ga tudi z ječo. Najbolj zanimiv spor z oblastmi je imel radi konvencije komunistične stranke, ki se je vršila l. 1922 v bližini Bridgmana v Michiganu. Bila je "taj-

na", toda "justični" department je skrbel, da je imel med komunisti vedno svoje agente, in tako je komunistična tajnost v tej deželi izgubila vso romantičnost in veljavo.

V tem času je bila ustanovljena Workers' Party, katera se je oprijela raznih metod v taktiki, ki so jih komunisti par let poprej svečano zavrgli. Vsako spremembo, ki je pomenila povračanje k staremu, so oni krstili z "nova taktika". V Workers' Party je bil Ruthenberg vodilna osebnost do l. 1925, ko ga je v frakcijskem boju porazil W. Z. Foster. Zinovjev pa je v imenu kominterne izdal odlok, da Ruthenberg tudi v bodoče ostane voditelj in tajnik Workers' Party, in konvenciji je dal nalogo, da mu mora dati v eksekutivi večino in Fosterju manjšino.

Ruthenberg in Foster sta šla večkrat v Rusijo, kjer sta pred komunističnimi tribunali reševala svoje difference.

V času, ko je zavel med radikalnim ameriškim delavstvom komunistični val, je komunistična stranka zatrjevala, da ima 35.000 članov, medtem ko so nekateri trdili, da jih ima celo 60.000.

Ko se je organizirala Workers' Party, jih je imela baje od 12 do 16 tisoč. Danes jih ima okrog 5 do 7 tisoč. Njeno glasilo "Daily Worker" se je preselilo pred nekaj tedni v New York, gl. urad stranke pa je ostal v Chicagu.

Ruthenberg je imel velike organizacijske sposobnosti in je izrabil vse kar se je izrabiti moglo, da uveljavi komunistično gibanje v tej deželi. Sklicala sta v Fosterjem pod firmo progresivnega delavstva veliko konvencijo za organiziranje ameriške delavske stranke, ki se je vršila l. 1923 v Chicagu. Posrečilo se jima je ustanoviti takozvano federativno farmersko delavsko stranko, ki pa čez dva meseca ni vključavala nikogar drugega kakor komuniste. Vsi tisočaki, ki so jih dali komunisti za ta "eksperiment", so bili vrženi v vodo. Leto pozneje so poskušali srečo v St. Paulu na konvenciji minnesotske farmerske-delavske stranke, in rezultat za komuniste je bil enak kakor na konvenciji v Chicagu.

Workers' Party je v Ruthenbergu izgubila svojo najsposobnejšo moč. Kakor marsikateri komunistični voditelj, je moral tudi Ruthenberg večkrat krotiti svoje pristaše, ki so hoteli v revolucionarnih besedah nadkriliti največje revolucionarje. Veliko težkoč mu je dala tudi hrvaška sekcija, v kateri se vrše boji v tekmi za vodstvo od kar obstoji.

Glavna pogrebna svečanost se je vršila dne 6. marca, katere se je udeležilo okrog štiri tisoč oseb. Truplo je bilo potem vpepeljeno in ostanki poslani v New York, kjer so imeli komunisti istotako pogrebno svečanost za svojim voditeljem. Pepel pokojnika bo shranjen v Moskvi, kjer je pokopan John Reed in več drugih zunanjih revolucionarjev.

Naša prvomajska številka.

Letošnja prvomajska številka bo imela vsebino, ki bo zadovoljila vsakega. Zastopanih bo v nji več sotrudnikov kot v katerikoli doslej. Lanska, ki je bila največja, je imela 84 strani. In če bo odziv naročil tolikšen kakor lansko leto, bo imela enak obseg. Ako pa bomo ostali zvesti tradiciji, da mora biti vsaka večja, tedaj bo izšla v še večjem obsegu kot lanska.

Izredni asesmenti v jugoslovanskih podpornih organizacijah.

Če nočete izrednih asesmentov, pravi neki "avtor" raznih "književnih" del, tedaj bodite proti združenju slovenskih podpornih organizacij, in proti "socialistični mašini".

Vsi Kazimirji, Černeti, Chas. Novaki-Bartuloviči, Bingelj in Lojze Pirc, so kazali na "lawndalsko jednoto", češ, tam imajo cel naval na asesmente, in ker jim redni ne zadostujejo, potrebujejo tudi izredne. Za "slabo gospodarstvo" pa so obdolžili socialiste.

Ako bi bili mi nizkotni kot so oni, bi vračali s psovkami in lažmi. A ni potrebno, niti bi ne bilo pošteno, ako bi odbijali njihove udarce z enakim orožjem.

Klerikalni prvaki so vpili zaeno s 'komunisti' več mesecev zaporedoma: "Tatovi, lopovi, izkoriščevalci" — a kar naenkrat se je vsa ta igra lopovov in tatov zasukala in dospela na sejo glavnega odbora Kranjsko slovenske katoliške jednote.

Zapisali smo ime organizacije v celoti. In če ji ni kaj prav — saj Rev. Černe in njegov "ekspert" vendar vesta, kam se jima je obrniti!

Ne mislimo, kadar pišemo o "lawndalski jednoti", da je to jednota v kateri ni madeža, in v kateri so sami pristaši "socialistične mašine".

V "lawndalski jednoti" so med drugimi tudi taki ljudje, ki simpatizirajo veliko bolj s pijanci Černeti in importiranimi Bartuloviči, kakor pa s poštenim prizadevanjem socialističnega delavstva — toda, kdo se bi menil zanje!

Vse, kar se na svetu dogodi hudega, zvale na hrbet socialistom. In za vse, kar komu ne ugaja v "lawndalski jednoti", dolže socialiste, ker se to zavalcem izplača. Pa se jim ne bo ves čas.

V naslovu omenjamo izredne asesmente. Imajo jih praktično V S E jugoslovanske podporne organizacije. Zakaj?

Mislite sami.

In ne prezrite, da so številke zelo zelo važne. Ali plačujete že deset, dvajset in več let redne in izredne asesmente? Ako jih, je v vašem interesu, da razmišljate. In če boste pravilno računali in razmišljali, boste prišli do zaključka, da so krize in izredni asesmenti v jugoslovanskih podpornih organizacijah posledica PROTIDELAVSKEGA strankarstva, nadalje NESPOSOBNOSTI, s katero so odeti naši nasprotniki, a so vzlic nji na odgovornih mestih, posledica malenkostne konkurence malenkostnega jugoslovanskega "biznisa" in pa posledica ambicij gotovih posameznikov, ki poznajo samo sebe, kadar mislijo na "blagostanje".

Jugoslovanske podporne organizacije niso še v kronični krizi, dasi več ali manj vse bolehajo na izrednih asesmentih. A prihajajo v krizo. Mislite o nji sedaj, kajti sedaj je čas, da rešite situacijo, in ne šele čez pet let, ko bo morda že prepozno.

Naročite si knjige.

Proletarčeva knjigarna ima veliko zalogo raznih knjig. Naročite si jih! Cenik knjig bo priobčen v prihodnji številki.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

RAZNO IZ BRIDGEPORTA.

BRIDGEPORT, O. — Razun v železni in par drugih industrijah, v katerih so vposljeni naši rojaki in Jugoslovani sploh, delajo drugi večinoma v premogovnikih. Skoro vse naše naselbine v tem delu države Ohio in preko reke v W. Virginiji sestojajo izključno iz premogarjev in njihovih družin.

Delavske razmere so sedaj take, da jih ni vredno opisovati. Premogovniki obratujejo od dva do tri dni na teden. Počitka je torej mnogo, zaslужka skoro nič.

Kakor vse izgleda, je stavka premogarjev dne 1. aprila neizogibna. Nekatera poročila zatrjujejo, da bo vodstvo UMW. dopustilo distriktnim organizacijam premogarske unije pravico sklepati separatne pogodbe s premogovniškimi družbami v svojih distriktih. To postane za unijo lahko usodopoln udarec. Čemu? Bom pojasnil kakor jaz razumem to stvar. Taka pravica distriktnih unij bi jim bila v prilog le v dveh državah, ako jo premotrimo s sledečega vidika: Illinois ima postavbo, ki določa, da ne more biti nihče vposljen kot premogar, če ni premogar. To se pravi, da tisti ki še ni bil zaposlen v rovu, ne more dobiti dela v illinojskih majnah. Zakon določa, da se mora delavec tega posla preje priučiti. Vsled tega mora začeti z delom na površju rovov, potem ga dajo v notranjost da opravlja kako delo pri šahtu, in končno more dobiti listine, ki izkazujejo, da je upravičen delati kot rudar. Le za sinove premogarjev so gotove izjeme, a delati morajo z očetom. Pravijo, da se temu zakonu kolikor toliko izogiba, a za vposljene premogarje pomeni vendarle veliko protekcijo. Podoben zakon ima tudi Indiana. V obeh državah je U. M. W. vsled tega sorazmerno veliko jačja kakor v drugih državah.

V drugih državah, če se kompanije odločijo importirati skebe, jih lahko navlečejo od vseposod, kajti nobena postava ne zahteva, da morajo biti izučeni rudarji. Kompanije se rade poslužijo drhali, kadar imajo namen boriti se proti stavkarjem do skrajnosti. Če se jim posreči dobiti v kraj, kjer je npr. na stavki tisoč rudarjev, štiri do pet sto skebov, pa magari ako nekaj tednov samo leže, je že število samo na sebi faktor, ki vpliva demoralizujoče na stavkarje. Jemlje jim pogum, in pa vero v njihovo organizirano silo in solidarnost. Če se stavka vleče, začno mlačnejši omahovati in po mesecih borbe — včasih prej včasih poznej — sledi poraz. Skebe odslove in stavkarji so sprejeti nazaj. Kompanije jih naganjajo, da ji nadomestijo kar je izgubila za časa stavke, in da ji plačajo stroške, ki jih je imela s skebi. Kapitalistične kombinacije poznajo delavce in njihove slabosti veliko bolje kot pa delavci. Znajo jih izigrati drugega proti drugemu. Znajo jih zavajati z najetimi agenti. Širijo govornice, katerih namen je prikazovati vsakega v stavkovnem vodstvu za podkupljenca. In vse se mi tako zdi, da je cilj ameriške premogovniške industrije v bodočem boju navaliti na unijo in jo, kjer mogoče, uničiti ali pa vsaj oslabiti do nezmožnosti.

Ker je v tej borbi prizadetih več tisoč slovenskih premogarjev, je dobro, da o stvari prav resno razmiš-

ljamo. Če to storimo, bo v prid nam, če pa se brezbrizno zanašamo, "da bodo že drugi vse naredili brez nas", tedaj seveda je najboljšje da se nehamo pritoževati. Cilj premogovniških družb je, uničiti unijo. Naš cilj pa bi moral biti: Ohraniti in POJAČATI unijo.

Kar se tiče političnega in društvenega življenja v tej naselbini, je povoljno—toda samo po eni strani, z druge zopet ne. Je pač tako nekako 50-50.

Društvo "Edinost" št. 13 SNPJ. je imelo na eni svojih sej predlog, da se pridruži Izobraževalni akciji JSZ. O njemu se je mnogo razpravljalo. Glavni argument proti je bil, da bomo vsled stavke, ki skoro gotovo pride, dovolj obremenjeni, in v takih razmerah je boljše, če se ne pridružimo imenovani ustanovi. Društvo št. 13 SNPJ. ima okrog 150 članov. Če bi plačevalo \$1 mesečno v Izobraževalno akcijo, bi ne bilo to niti 1c od člana. In če bi plačevalo recimo 50c mesečno, bi zneslo to \$6 letno ali precej manj kot pol centa na člana mesečno. Nesreča med nami je vedno in povsod, da smo o stvareh važnega značaja tako slabo poučeni. Rezultat glasovanja je bil, 15 za pristop in 16 proti. Vendar pa je ta rezultat nam v vzpodbudo, kajti razmere pri nas niso kdovekaj razveseljive, če jih motrimo z vidika najnaprednejšega delavstva. A časi se spreminjajo in najbrž se spremeni tudi mišljenje naših rojakov, tistih namreč, katerih je mnogo v vsaki naselbini, ki so napredni z besedami a ne v dejanjih.

Kar pa se sme po vsi pravici smatrati za napredek je to, da priredi isto društvo s sodelovanjem dr. št. 333 SNPJ. (katero spada v Izobraževalno akcijo JSZ.) dne 1. aprila shod SNPJ., na katerem bo govoril V. Cankar, in ob enem bo vprizorjena drama "Hrbtnica". Namen shoda in predstave je pojačati agitacijo za SNPJ. Shod se prične točno ob 2. popoldne. Ker je dne 1. aprila praznik premogarjev, in najbrž se prične na ta dan tudi stavka, je članstvo odločilo, da bi bilo umestno ako bi ob tej priliki nastopil kak uradnik distriktno organizacije UMW. Vse to uredi pripravljalni odbor. Igralci in igralke, ki nastopijo v "Hrbtnici", se pridno vadijo in zanašamo se nanje, da nam bodo preskrbeli čimpopolnejšo predstavo. Po programu sledi plesna zabava. Igral bo izvrsten orkester.

To je torej ena novica, ki je razveseljivega značaja.

Druge je, da tukajšnji klub št. 11 JSZ. dobro napreduje. Na zadnji seji je zopet pridobil štiri nove člane, namreč tri člane in eno članico. Klubov organizator Anton Bobnar je pridno na delu v agitaciji za nove člane in naročnike "Proletarca".

Seveda, samo na eno ali na par oseb se ne smemo zanašati. Dolžnost vsakega sodruga je, da agitira za pojačanje svoje organizacije in za razširjenje svojega glasila.

Prihodnja seja tega kluba se vrši v nedeljo 20. marca v John Drečnikovih prostorih na stop 19. Udeležite se je polnoštevilno. Rešiti imamo več važnih vprašanj, med njimi glede naših priredb dne 1. maja in druge konference JSZ., ki se bi imela vršiti dne 1. aprila, pa je bila preložena na dne 1. maja, ker se na prvoimenovani dan vrši shod članstva SNPJ., kot že pojasnjeno prej. Iz tega razvidno, da bo seja važna in je potrebno, da se je udeležite vsi.

A še eno sporočilo imam—na vas—na vse tiste ki še niste v našem klubu. Pridružite se mu, kajti ustanovljen je za nas vse. Jačajmo organizacije, ki so za delavstvo. V naših težkih bojih sta vedno in sigurno na strani delavstva dve organizaciji: Socialistična stranka in S. N. P. J. Nič se ne izgovarjajte, da boste že drugikrat pristopili. Drugikrat ne pride. Čas je danes. Čemu ne bi delavce pokazal, da se ZAVEDA da je delavec, in to more pokazati le s tem AKO JE ČLAN IZRAZITO DELAVSKE ORGANIZACIJE. In ta je v delavskih borbah socialistična stranka. Pokažimo drugim naselbinam, da živi tudi v Bridgeportu duh napredka. Naša naselbina je velika. Ako bi bila složna v delu za napredek, bi lahko imela klub JSZ. ki bi štel najmanj 50 članov in članice, imela bi svojo godbo, pevski zbor in druge kulturne odseke in ustanove. Zakaj ni tega tukaj? "Jaz ne vem," pravi Bingelj v "Hrbtenici".

Joseph Snoy, tajnik kluba št. 11 JSZ.

O PRIREDBI KLUBA J. S. Z. V BARBERTONU

BARBERTON, O. — Dramska predstava in veselica, oziroma banket kluba št. 232 JSZ. v Barbertonu, ki se je vršila dne 28. feb., je dobro uspela. Vsa čast igralcem, ki so se potrudili da je bila igra tako dobro vprizorjena, in vse priznanjem sodrugom, sodruginjam in somišljenikom, ki so poskrbeli, da je bil dosežen tolikšen moralni in gmotni uspeh.

Naš klub ima ne samo prijatelje, ampak tudi neprijatelje. Slednjim povem, da bo klub št. 232 še dolgo deloval v tej naselbini in napredoval, in le, če se dogodi kaj nepričakovanega, bi ga moglo ovirati pri delu. Najboljše kar more storiti delavec je, da se pridruži svoji razredni organizaciji, in ta je med jugoslovanskim delavstvom v Barbertonu naš socialistični klub. Tudi za vas je v njemu prostor, in tudi vi lahko pomagate v borbi za osvoboditev delavskega ljudstva izpod kapitalističnega izkoriščanja.

Prihodnja seja tega kluba se vrši v nedeljo 13. marca. Članarina je samo 50c mesečno, torej tako majhna, da jo je v stanju zmagovati vsak delavec. V slučaju daljše brezposelnosti pa je deležen izjemnih članskih znamk, ki jih dobí brezplačno. Nihče nima torej vzroka izgovarjati se, da ne more pristopiti v soc. stranko zato, ker ne more plačevati. Vsakdo, ki hoče, pristopi. In tisti ki nočejo, iščejo izgovore. Pustite izgovore, in postanite člani razredno zavedne delavske armade, ki je organizirana v socialističnih vrstah. — *J. Jankovich, tajnik.*

BODOČA KONFERENCA J. S. Z. V VZHODNEM OHIJU BO 1. MAJA.

CLENCOE, O. — Konferenčna organizacija JSZ. je svoječasno sklenila obdržavati svoje drugo zborovanje v petek 1. aprila. Sporazumno z dvema društvoma SNPJ. pa je to zborovanje preložila na dne 1. maja, ker se 1. aprila vrši v Bridgeportu shod SNPJ. Naša konferenca se bo vršila istotam mesec pozneje, to je v nedeljo dne 1. maja. Program bo sporočen takoj ko bo sestavljen. Opozarjamo klube JSZ. in društva Izobraževalne akcije JSZ., da ukrenejo vse potrebno da bodo zastopana na konferenci dne 1. maja s svojimi delegati.

V kampanji za razširjenje "Proletarca" je naša kvota sto naročnin. Čim prej jih dobimo, toliko prej bo dosežena kvota. Storimo, da jih dobimo ne le sto, ampak vsaj dve sto. — *Nace Žlemberger, tajnik vzhodnoohijske Konference JSZ.*

PRIPRAVITE SE ZA KONFERENCO J. S. Z. V CANONSBURGU.

V nedeljo 27. marca ob 9. dopoldne prične v dvorani društva "Postojnska jama" SNPJ. v Canonsburgu zborovanje zastopnikov klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Društva in klubi, ki še nimajo zastopnikov za to konferenco, naj poskrbe, da jih imenujejo do omenjenega datuma. Na dnevnem redu bo med drugim poročilo tajnika in drugih odbornikov in pa referat o situaciji med premogarji v zapadni Penni z ozirom na stavko, do katere pride dne 1. aprila, ako ne bo dotlej dosežen sporazum. To je problem, ki ni nič manj važen za društva naših podpor-nih organizacij kakor za klube JSZ. Razpravljali bomo o agitaciji za razširjenje "Proletarca", o Izobraževalni akciji itd.

Pri točki "Poročila zastopnikov klubov" bo klican vsak klub v zapadni Penni in ako bo na konferenci zastopan, bodo njegovi delegatje podali poročilo. Dosedaj se je oglasil ta ali oni od tega ali onega kluba. Sedaj bo šla stvar bolj sistematično, ker je naša želja, da poročajo zastopniki vseh klubov, in to po vrsti kakor bodo klicane številke klubov. Pri točki Izobraževalna akcija bodo klicana društva, katerih zastopniki bodo istotako imeli priliko poročati o delovanju svojega društva na prosvetnem polju, in ob enem druge stvari, ki spadajo v področje dnevnega reda konference.

Udeležo se jo lahko vsi člani JSZ., in mi jih vabimo, da pridejo v omenjeno dvorano dne 27. marca v čimvečjem številu. — *Odbor.*

IZ SAN FRANCISCA, CALIF.

Društvo "Tabor Slovanov" št. 304 SNPJ. in klub "Slovenia" sta gonilna sila v družabnem življenju slovenske naselbine v San Franciscu. To nam dokazujejo njune priredbe in pa razne akcije, ki jih podvezmata, oziroma, v katerih sodelujeta.

En tak dokaz je tudi zadnja maškaradna veselica, ki se je vršila 20. feb. v Eagles Hall na Golden Gate Ave. Klub Slovenia deluje za gradnjo Slovenskega doma, med tem ko je društvo Tabor Slovanov pripomoglo prvemu do obstanka.

Omenjena veselica je izborna uspela. Neprilika je bila, da družba, s katero smo se pogodili, ni poslala kostumov kakor obljubljen, dasi smo jo mi pravočasno obvestili. Prosimo, da nam to oprostite, za prihodnjič pa vas zagotovimo, da bo tudi to ob času in vestno urejeno.

Zahvala za uspeh zabave gre vsem slovanskim društvam ter posameznikom, ki so jo posetili ali drugače pripomogli do boljšega rezultata. Vzlic slabemu vremenu je bila dvorana napolnjena kakor nikdar poprej.

Zahvalo smo dolžni tudi sledečim za darila, ki so jih naklonili tej priredbi: Brata Yelenich, H. Golobich, Mrs. Radovich (grocerija), Anton Yudnich, L. Tauchar, M. Daychman (restavracija), Mrs. Russ (mešana trgovina), Samuels Jewelry Co., Lachman Bros. (pohištvo), Gantner & Maison, pogrebnika.

Vsak naš zaveden rojak bi moral biti aktiven član kluba Slovenia in redno plačevati članarino, ki je nizka.

Ako zaidejo otroci na slaba pota, je krivda staršev, ker ne sodelujejo, da bi zgradili organizacije v katerih bi imela mladina pošteno zabavo, in shajališ-

ča, v katerem bi se zbirala. Če nimajo tega, pa si iščejo družbo po cestnih vogalih, si dobe znanje in potem najdejo pota v zloglasne lokale, kjer se nič dobrega ne nauče.

Lastna dvorana bi nudila vse ugodnosti, ki se bi jih mogla poslužiti naša mladina. In zato je neopravičljivo, ker se ostala društva ne pridružijo tej akciji. Z združenimi močmi bi lahko dosegli marsikaj. Svoj dom bomo dobili, če ga bomo zahtevali vsi, in vsi delovali, da ga zgradimo. Kako nujno ga potrebujemo, je npr. dokazala med drugimi zabava v dvorani druž. Tabor Slovanov na pustni večer. Gnječa je bila-tolikšna, da se ni bilo moč ganiti. Večja dvorana nas bi rešila takih nepravil.

Za vsako stvar so potrebne delovne moči, najsibo med mladino ali med starejšimi. Človek je vesel, ko vidi, kako vztrajno dela ta ali oni. Npr. Miss Annie Fabian, ki se prime vsake naloge, pa bilo, da je treba prodajati vstopnice, ali pa nastopiti na odru. Ne le ona, ampak vsa družina Mr. J. Fabiana sodeluje v aktivnostih društva in kluba.

V bodoče bo klub redno poročal v listih o tukajšnjih razmerah, da bo tudi širša javnost vedela kdo je pripravil delati v dobrobit naselbine, in kdo podpira njene akcije.

Za društvo Tabor Slovanov in klub Slovenia,
Peter E. Kurnick.

“PIONIR” IN NJEGOVE PRIREDBE.

CHICAGO, ILL. — Društvo “Pioneer” št. 559 S. N. P. J., ki je bilo ustanovljeno pred dobrim letom, šteje sedaj okrog 130 članov in članic v odraslem oddelku, in nekaj tudi v mladinskem, dasi je “Pionir” samo na sebi mladinsko društvo. A ima tudi nekaj bolj “priletnih” članov, in tako je umevno, zakaj ima kar dva mladinska oddelka.

“Pionir” se razlikuje od drugih društev SNPJ. v Chicagu v tem, da je društvo mladine, medtem ko so druga že več let tega prenehala biti. Kajti bili so časi, ko je skoro vsako slovensko podporno društvo bilo več ali manj društvo mladih članov. A v desetih ozioroma petnajstih letih se je to spremenilo. Člani so večinoma isti, a so toliko starejši, in mnogi imajo odraščene otroke, za te pa je bilo ustanovljeno prvo “angleško poslušajoče društvo” v SNPJ.

Skoro vsako društvo SNPJ. in tudi druga so imela “svoje dneve”. Svoj čas je zadostovalo, da je človek povedal prijatelju: “Slavija” bo imela v nedeljo veselico. Oba sta se je udeležila, in še mnogo drugih. “Slavija” je bila v stanju napolniti dvorano kot je bila npr. Pilsen Auditorium in vsako drugo, kjer je imelo zabavo. Maškarade društva “Nada” so bile posečene kot malokaterne. Bilo je par sto mask, danes pa jih prihaja na maškaradne veselice naših društev dober ducat ali dva. Preje so se vršile večkrat v Češko-ameriški dvorani, sedaj pa zadostujejo že manjše. Svoječasno je bilo jako aktivno samostojno mladeniško podporno društvo “Danica”. Imelo je celo vrsto predstav, veselice in piknikov, in imelo je vedno dobro udeležbo. Toda “mladeniško” mu je postalo počasi v napotje, kajti člani so “šli v leta”, novih fantov pa ni bilo, da bi pristopili. In tako se vsaki naši organizaciji pozna, da je naseljevanje ustavljeno.

Rešitev je v mladini, pravijo. Danes imajo menda že vse slovenske podporne organizacije mladinska društva, če ne več vsaj po enega, v katerih je tu rojena mladina slovenskih staršev, a so v njih tudi taki ki že ne spadajo pod definicijo “mladina”, pa se počutijo

mednjo menda bolj zadovoljni. Eni pa se uče angleščine.

Ko je bilo ustanovljeno društvo “Pionir”, je bilo v stiskah za dolarje, kajti prav mlada mladina, ki je bila prva v tem društvu, nima še dolarjev. Danes ima Pionir v blagajni menda že nad tisočak pristnih dolarjev. Priredil je piknik, in dobil več sto ljudi. Priredil je “noč v Sloveniji”, in kakih tisoč ljudi je prišlo da bi še enkrat videli kako je bilo v starem kraju, eni pa da vidijo če se noč v Sloveniji kaj razlikuje od čikaške. Vse je bilo veselo, vzlic temu da je tistim ki so želeli pogledati “noč v Sloveniji” pričakovanje neslo. Videli so par sto mladih parov, ki so plesali in se po svoje zabavali — to pa je vse kar “mladina” hoče in išče. Nekatera dekleta so bila v narodnih nošah, in v starem kraju so jih včasih res imele, toda sedaj že dolgo let samo v paradah in slavnostih. Nekateri fantje so imeli “narodne noše”, kakršna je kranjskih hribov ravno tako redkost kakor v Chicagu. A zabava je bila izborna. Duh mladosti je vel, in to vpliva pomlajevalno tudi na starejše.

Na pustni večer je “Pionir” pokopal pusta. In spet so prišli mnogi iz radovednosti, da vidijo, kakšen je še tisti starodavni običaj. Drenj in dvorani, a plesalci se vendar niso pritoževali. Orkester je vabil s svojimi zvoki, in mladina je plesala. Ko je bil naznanjen program, ji ni nič kaj ugajalo. Imamo dober orkester, čemu bi gledali na oder kaj počno tam, je rekel ta ali oni. A ko sta pela D. J. Lotrič in Louis Žele slovensko pesem, so ju poslušali. Ko pa sta poskušala zapeti še eno angleško, nista takoj mogla “dobiti glasu”, in sta končno naznanila, da pojeta najlepše kador sta sama. Šum. Sledila je pustna ohceta. Smeh, šepet, in pa želja med mlajšo mladino, da se čim prej prične ples. Ako se bi “Pionirju” v programu, kadar ga ima, kaj ponesrečilo, ali če bi bil preveč vaudevilski, bi mu nihče ne zameril, ker je mladinsko društvo. Drugače je seveda, če bi ga v čem “polomilo” kako drugo društvo.

“Pionir” je v resnici mladinsko društvo, kar dokazujejo njegove zabave. — c.

“ŠPANSKA MUHA” NA ODRU V JOHNSTOWNU.

JOHNSTOWN, PA. — Tudi pri nas se bomo postavljali s svojim gledališčem, ne le v Chicagu in drugod kjer imajo slovenske predstave. To nalogo je v naši kotlini, v katero je položen Johnstown, prevzelo mlado žensko društvo “Naša Sloga”, št. 600 SNPJ. Dasi obstoji šele šest mesecev, se že pripravlja na drugo predstavo, ki bo v soboto 2. aprila. Vprizorilo bo znano tridejansko burko “Španska muha”, ki prisili na smeh vsakega tudi če se brani. V tem kraju bo sedaj prvič vprizorjena.

Žensko društvo “Naša Sloga” ni samo podporno, kajti odločilo se je, da bo delovalo, kolikor mu bodo dopuščale moči, tudi na prosvetnem polju, in v ta namen bo gojilo posebno dramatiko. Pristopilo je tudi v Izobraževalno akcijo JSZ., v kateri bo dobilo primerne igre, ki se jih drugače težko dobi.

Vesetje je gledati mladino, ki se zanima za jezik svojih roditeljev, dasi se jo v šolah poučuje samo v angleščini. Materni jezik zna le toliko kolikor se ga nauči doma. Nastopa v slovenskih igrah, in ravno v tem ima najlepšo priliko, da “se izpopolni tudi v slovensčini. Že ta napor omenjenega društva je vreden, da z njim sodelujemo.

Ne zamudite nobene njegove predstave in pova-

bite tudi druge, kajti udeležiti se jih morete le tedaj kadar je prilika, teh pa ni veliko. Pomagajmo društvu do uspeha na predstavah, mi pa bomo pri tem deležni razvedrila. Pomagajmo vsaki akciji, katere resni smoter je delovati za probujo in napredek. — *Poročevalec.*

Razstava Peruškovih slik v Clevelandu.

Gregor Perušek se je odzval povabilu Slovenskega narodnega Doma v Clevelandu, da razstavi svoje slike. V ta namen je direktorij doma odločil glavno dvorano, zraven pa še preskrbeti vse potrebne delavce, da bo razstava čim uspešnejša. K vsemu temu se je dobilo tudi zadosti sredstev za eventuelne stroške pri predpripravi razstave.

Razstava bo otvorjena 15. marca, zaključna pa 26. marca. Odrta bo po dnevu in zvečer tekom vseh enajst dni. Odbori so na delu in bodo storili vse kar je v njih možnosti, da bo razstava uspešna ne samo moralno, pač pa tudi gmotno. Gledali bomo na to, da bo čim več slik ostalo v naselbini. Število slik je nič manj kot pet in devetdeset, torej zadosti, da bodo lahko vse stene krite ž njimi.

Ker je ta notica le nekako naznanilo o razstavi ne vidi se mi umestno kaj več pisati o slikah, ker zato hočem spisati poseben članek ob koncu, ali pa tekom razstave. Mesto tega se bom omejil na poziv čitateljem "Proletarca" v Clevelandu in okolici, da se prav gotovo udeležijo razstave. Da boste veliko pridobili je zagotovljena stvar, posebno če se spomnimo kaj so pridobili čikaški Slovenci, ki so bili na Peruškovi razstavi decembra preteklo leto. — *Joseph A. Siskovich, Poročevalec.*

Sodrug John Lipuzich v bolnišnici.

S. John Lipuzich, ki je pred prihodom v Chicago delal v premogovnikih v Lincolnu, Ill., je sedaj v Cook County bolnišnici na W. Harrison St. da si utrdi zdravje, ki mu ga je razmajala influenza. Obišče se ga lahko vsaki dan od 2. do 4. popoldne in zvečer od 7. do 8. Je v tem nadstropju, ward 54. Njegova št. je 104. Kdor bi ga ne mogel najti, naj vpraša v informacijskem oddelku v pritličju.

Zanimiv del "Proletarca" so dopisi. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi.

Naprej za razširjenje "Proletarca".

Kampanja za razširjenje Proletarca dobiva razvešljive odmeve. Do dne ko to pišemo, se je priglasilo precejšnje število sodrugov in zastopnikov, ki so pripravljeni sodelovati. Poslali so že tudi nekaj naročnin. Prvi izkaz bo priobčen v prihodnji številki.

Od sodrugov, zastopnikov, kakor vseh naročnikov ki se še niso priglasili, pričakujemo da bodo to storili, brez vsakega nadaljnjega odlašanja. Uspeh te kampanje ni odvisen samo od nekaj agitatorjev, ki so že stalno aktivni za razširjenje Proletarca, pač pa potrebujemo v tej kampanji vse one, ki čutijo v sebi odporno moč proti sedanji kapitalistični uredbi.

Moč kapitalističnega tiska v Ameriki je ogromna. Prav nič se ne motimo, ako trdimo, da je v ameriški politiki odločujoči faktor. Do moči tega časopisja so veliko pripomogli delavci na razne načine: Prvič, ker so nanj naročeni, in drugič, ker agitirajo za razširjenje istega. Vsak dan lahko čitamo v raznih meščanskih dnevnikih, kako na bombastični način prirejajo različne kampanje za povečanje cirkulacije. Kdo se teh kampanj udeležuje? Večinoma delavci. Žalostno je to dejstvo, toda resnično. Obljubujejo jim tisočdolarske nagrade, avtomobile in celo hiše, toda ne z namenom da bi delavcem pomagali, pač pa da razširijo kapitalistični tisk, s katerem jim je mogoče ohraniti delavstvo v temi in iluziji, da je v Ameriki v resnici prosperiteta. Delavci si dokaj radi poželijo teh nagrad, ali kaj se skriva zadaj in kaj je glavni namen, ne pomislijo.

Miljonska masa delavcev bi lahko imela močno svoje časopisje, ali žal, se ne zaveda te potrebe. Delavstvo ne more brez svojega orožja — časopisja — po-

"LOKALNA ŽELEZNICA"

bo otvorjena

v nedeljo 27. marca ob 3. popoldne
V DVORANI Č. S. P. S.

Lokomotiva že pripravljena, vagone v kratkem izdelajo. Pred "Lokalno Železnico" angleška enodejanka "THE FAMILY EXIT".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 0707, v uradu Crawford 2312-2313
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

Bertram Armour Bialko
Orkester

se priporoča za slovenske prireditve.

Telefon Mohawk 0244

CHICAGO, ILLINOIS.

stati odločilni faktor. Kajti časopisje, ki bi bilo njegova last, bi mu stalo v bojih na njegovi strani; le ono bo razkrinkavalo gnilobo kapitalistične uredbe, ter ga vsposobjalo za ljudsko vlado.

Na socialističnem shodu 5. marca v Chicagu, na katerem je govorila sod. Jessie Stephen iz Londona, je sod. W. H. Hanry, glavni tajnik soc. stranke obširno govoril o potrebi močnejšega socialističnega časopisja. Apeliral je na navzoče, da naj nikdar ne pozabijo na svojo dolžnost — širiti socialistične liste. Posebno je priporočal oficijelno strankino glasilo "American Appeal". Rekel je: "Kadar bomo razširili naše liste, se smemo nadejati, da bo tudi vpliv in moč naše stranke narasla. Vrniti se moramo v tiste čase, ko je socialistično časopisje po vsej Ameriki imelo milijonsko cirkulacijo in stranka nad 100 tisoč članov. To bomo zopet dosegli, ko hitro bomo imeli več delavcev, ki bodo imeli voljo agitirati.

Slovenski delavci imamo svoje glasilo Proletarca, na katerega smo lahko ponosni. Dolžnost naša je, da tudi njegovo cirkulacijo dvignemo, s katero se bo povečal tudi socialistični vpliv med slovenskimi delavci. Ravno sedaj je čas primeren; otvorjena je zato posebna kampanja, in ne prezrite jo, temveč se takoj prijavite za kontestanta. Pokažite kaj ste pripravljeni storiti v prid delavskega razreda, v prid boljše bodočnosti za vse delavce in za svoje otroke!

Posnemajte sodruga Lamuta iz Detroita! Med drugim piše: "V tej kampanji za razširjenje Proletarca se bom potrudil, da dosežem prvo nagrado. Najrajši bi videl, da bi prekosil vse kontestante, ker s tem upam, da bi Proletarcu veliko pomagal." Sodrug Lamuth je poslal zadnje čase precej naročnin, večina novih, in ni dvoma, da jih bo poslal precej tudi v tej kampanji. Toda ne v prvi vrsti radi nagrade, pač radi tega, ker hoče da se Proletarca razširi.

ZVEZA SLOVENSkih ORGANIZACIJ

v CHICAGU IN OKOLICI, INKORP.,

priređi
DNE 12. MARCA, 1927,

veliko narodno veselico

v prid Slovenskega Narodnega Doma v Chicagu
v Narodni Dvorani na 18. cesti in Racine Ave.

Na to veliko vsesplošno narodno veselico je vabljen vsakdo. Naj le nikogar ne manjka. Kajti sreća, velika sreća te čaka na tej prireditvi, če nisi zaspan. Biti utegneš najsrečnejši med srečnimi. To je zgdeva nas vseh. Tu bo dosti veselja in vžitka za vse, za staro in mlado, za moški in ženski svet.

Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Vstopnina 50c.

Garderoba 25c.

Godba Petr Ahačič.

Dvorana odprta točno ob 7. uri zvečer.

Sodrug Ban iz Pittsburgha, Pa., se je tudi prijavil med kontestante za tekoče kampanjo. Piše nam: "Odzval se bom vašemu apelu, in ob prvi priliki se bom podal na agitacijo po tukajšnji naselbini. Pričakujem tudi nekaj uspeha, kajti tudi tukaj so se pričele razmere obračati nam v prilog, dasiravno počasi, ali sigurno.

Nadalje so se prijavili Max Martz, Buhl, Minn., Frank Bregar, Avella, Pa., Frank Udovich, Chicago in več drugih. Sod. Udovich hoče na vsak način imeti v tej kampanji prvenstvo; do danes je poslal že sedem naročnin, in pravi da je to komaj začetek. Socialistični klub št. 1 se udeleži kampanje kot celota. Kvota za Chicagu je 200 naročnikov. Ako se bodo člani kluba v resnici udeležili agitacije kot celota, bomo to število lahko dosegli, nikakor pa ne ako ne bomo šli na delo. To naj velja za sodruge in zastopnike v Chicagu, kakor izven Chicaga!

Anton F. Žagar, upravnik.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Josko D. Czigany & Co.

Slovenska trgovina z muzikaljiami.

Zamenjujemo gosli. Naše popraviljenje instrumentov preiskušeno po ekspertih.

705 Center Street
CHICAGO, ILLINOIS.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domaća jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

✠ VŠČIPCI. ✠

SLOVENSKI DOM V NEW YORKU.

Prosim, priobčite: Slovenci v New Yorku bi imeli marsikaj, če ne bi bili NEWYORŠKI Slovenci.

Janez Spoznavalec.

KANSAS NEKDAJ IN DANES.

Mnogo pišejo o clevelandskem pogrebniku. A tam vendarle ljudje vsaj žive! K nam naj pride, da bo z nami umiral! — *Eden, ki bi rad živel, a ga silijo umreti.*

"SURPRISE PARTY."

Nekoč so bili čikaški Slovenci mladi. Prirejali so drug drugemu "surprise party" in bili tako "iznenađeni", da so se potem zahvaljevali v našem največjem in najbolj razširjenem listu. "Hvala, hvala, hvala — joj koliko prijateljev in prijateljic imam . . ." Letos pa je vse nekam tiho! Ali smo se tako postarali, ali so otroci odrasli, ali smo skregani, ali je vino slabo? Še

RICHARD J. ZAVERTNIK,

ODVETNIK,

ima svoj urad na

127 No. Dearborn St., soba 811, Chicago, Ill.

Tel.: Central 5999.

Ob sobotah od 9. dopol. do 1. popol. na

3724 W. 26th St. Tel.: Crawford 2212.

Stan 2316 So. Millard Ave.

Tel. na domu: Lawndale 6707.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

nobena slovita "surprise party" ni bila oznanjena. In nikjer nobene zahvale. Lizi, vsaj ti se oglasi! — *Neža.*

SLABA HVALA.

Če te Bingelj pohvali, pojdi v sobo ali v klet, potrkaj se na prsa in si izprašaj vest, kajti nekaj je narobe s teboj. Bingelj nikoli ne pohvali značajev.—*R. K.*

REKLAMA IN BINGELJ.

Ko je "svobodomiselno" glasilo prišlo v "popolnoma slovenske roke", je "padlo" tudi po turednikih dnevnika "na Lawndale Ave". Špekulacija je bila zapopadena v tem: "Vsi, ki so čezenj, bodo prišli k nam." Tudi "komunisti" so tako špekulirali, pa jim je uneslo. Bingelj je sedaj taktiko spremenil. Nič več ne udarja po "Prosvetnih" urednikih, nič več jih ne "učti" slovnice. "Mi in 'Prosveta', mi smo skupaj proti 'farjem' in za napredek." Klobase so različne sorte, v onih, ki jih prodaja "G.S.", pa je vsekakor veliko preveč česna in loja. — *P. P.*

VSAK LIST JE BOLJŠI.

"Proletarec" je po mojem mnenju najslabši list. V drugih brezverskih listih nam dajo vsaj včasih prav, v vašem nikoli. Vi ste največkrat kritizirali našo nasebino. Mi smo katoličani, pa nas ni nič sram. Za vaše nauke ne maramo, ker imamo župnika, ki nas

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

POŠLJITE DENAR POTOM BRZOJAVA!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

pošilja denar v Jugoslavijo brzojavno brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarških ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštne uradu v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka.

Mi smo potrosili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste skušali na drugi način pošiljati svojega denarja v stari kraj.

Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke.

Za pošiljanje večjih vsot, vprašajte za naše posebne cene.

Uradne ure:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 5. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

pravilno uči. Vi pa samo hujskate. Kaj pa ste še naredili? Vsi ste za denar! Če ste za ljudstvo, zakaj pa to tudi ne pokažete? Saj se poznamo! Socialisti ste sami kruki, ki gulite in goljufate delavce! V Indianapolisu smo premodri, da se vam bi dali potegniti.—
Ne dam se, Indianapolis, Ind.

Naš edini komentar: Čemu se niste podpisali s svojim pravim imenom?

UMAZANI KARAKTERJI.

Če ne bi bilo "Proletarca", ki se ni nobenkoli NI-KOGAR ustrašil, pa bi danes eden ali drug umazan karakter bil že precej visoko na vodstvu. Bingelj to ve, in je hud. — F. Z.

"Zlatarjevo zlato".

Hrvatski pisatelj August Šenca je avtor romana "Zlatarjevo zlato", ki je poznan ne le vsakemu Hrvat, ampak tudi Slovencem, kajti to njegovo delo je prevedeno tudi na slovenski jezik. Roman je dramati-ziral Ivanov. Ta drama, ki ima pet dejanj, je bila vpri-zorjena v Chicagu prvič dne 16. januarja t. l. v dvorani ČSPS. Dosegla je uspeh kot še nobena hrvatska predstava v Chicagu. Na splošno željo bo ponovljena v nedeljo 13. marca v isti dvorani (ČSPS., 18. ulica in May St.) V igri nastopi okrog 40 oseb. Vprizori jo dramski zbor "Nada", odsek Jug. prosv. udruženja v Chicagu.

Vstopnina v predprodaji je 75c, pri blagajni na dan predstave \$1. Vstopnice v predprodaji se dobe v raznih hrvatskih lokalih in v uradu imenovanega udruženja na 1345 W. 18th. St. Predstava se prične točno ob 2:30 popoldne. Po predstavi bo plesna zabavo. — Odbor.

Glede knjig se obrnite vselej na knjigarno "Proletarca".

Zadolžitev bodočnosti.

Ako kupite zlatnino, pohiš-tvo, kožuhe, ra-dio aparate, dra-ge avtomobile "na lahke obroke", vam ti obroki obteže vse vaše dohodke za bodočnost, — in če živite ne da bi se zadostno varovali p r e d želodčnimi neredi, ako ste nezmerni v jed ako uživate hra-

no v preveliki naglici itd., si tudi zadolžujete svojo bodočnost, in prej ali slej boste sami sebi v nadlego vsled kroničnih želodčnih neredov. Trinerjevo grenko vino ima že 37 let zaslužen sloves kot zanesljivo želodčno zdravilo, ki izčišča črevesje, odstrani nepreba-vo in slab tek, zaprtje, pline, glavobol in podobne ne-prilike, ki imajo svoj izvor v želodcu. Vedno pomaga. Mr. Pilar Ramirez piše iz Richvale, Calif., dne 7. feb.: "Trinerjevo grenko vino ima blagodejne posledice na zdravje moje žene." Preskrbite si steklenico tega zdravila pri vašem drugistu že danes. Vzorce pošljemo proti prejemu 15c. Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Ude-ležujte se sej redno, kajti agilnost organizacije je od-visna od agilnosti članov. — Tajnik.

VEČ KOT

40 LET

Imovina
\$19,000,000.00

služi ta banka verno in pošteno vsem ki z njo poslujejo. Prihranki, ki jih imajo v nji tisoči zaupnikov, znašajo mnogo milijonov dolarjev.

Kakorkoli nameravate vložiti vaše prihranke, poizvedite preje, kakšne ugodnosti dobivajo tisti, ki poslujejo s to banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal W. 19th St. in Blue Island Avenue.
CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI.

Uradne ure: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in v soboto od 9. zjutraj do 8. zvečer.